

ગીતસંગ્રહ

O. T.

10 NOV 1927

પ્રકાશકઃ
અરોતર એન્ડુકેશન સોસાયટી,
આણંદ.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોર્પોરાશન વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૭૭૪ ધર્મિક

પુસ્તકનું નામ ગાત્રસંક્રાંતિ

વિષય ૬ - : ૪૨૧

ગીતસંગ્રહ

O. T.

10 NOV 1927

જુદાં જુદાં ગીતોના સંગ્રહ

સંગ્રાહક:

સીતારામ નથુભાઈ

ચ. એ. સોસાયટી,

આણંદ.

પ્રત ૧૦૦૦

૧૯૮૩

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૩૭૭૪

આ ગીતસંગ્રહ ચરોતર પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ, લીમડી બજાર: આણંદમાં
ત્રિભુવનદાસ કીશીભાઈ પટેલે પ્રકાશકને માટે છાપ્યો.

તા. ૨૫ : ૬ : '૨૭

પ્રકાશકનું નિવેદન

કોઈ પણ સમાજની સંસ્કરિતા જોવી હોય તો જુઓ એનું કંઈસ્થ સાહિત્ય. ગુજરાતમાં કંઈસ્થ સાહિત્યને સાચવી રાખવાની અજબ રીત એ નવરાત્રિના ગરબા અને રાસ છે. હિંદમાં દરેકે દરેક ભાગમાં જાઓ પરંતુ ગુજરાતના રાસ અને ગરબા તમને ક્યાંએ નહિ મળે. આ ગરબા અને રાસને સાચવી રાખવાના અને તે દ્વારા જીવનને આદહાદિત અને ઉન્નત કરવાના ઉત્તમ પ્રસંગો અર્થાત્ ચૈત્ર માસની નવરાત્રિ તેમજ આસો માસની નવરાત્રિ સુદમાં શરદ પૂર્ણિમા સુધીના દિવસો પણ ગુજરાતી પ્રજાએ ઠીક રાખ્યા છે.

આ ગરબા અને રાસ કે જેમાં પડદામાં રહેનાર અને પડદો નહિ રાખનાર અભણ તેમજ ભણેલ સઘળી સ્ત્રીઓ એક સરખો ભાગ લઈ શકે છે. તેમજ તે દ્વારા સંસ્કારિતા મેળવી શકે છે, એટલે ચાલુ વર્ષે નવરાત્રિના દિવસોમાં ગાવા માટે એક ગીતસંગ્રહ સ્વ. અંબાલાલ કાળીદાસ પટેલ સ્મારક ફંડમાંથી છપાવવામાં આવ્યો છે.

જે જાહેનો એક આનાની પોસ્ટની ટીકીટ મોકલી આપશે તેમને આ સંગ્રહ પોતાના ઉપયોગ માટે મોકલવામાં આવશે.

ચરોતર એન્ડુકેશન સોસાયટી,
આણંદ. તા. ૨૩ : ૬ : '૨૭

પ્રકાશક

રસપ્રવેશ

શરદ્દની શીતળ ચન્દ્રિકા જગત્ ઉપર દૂધનાં સરવર ઢોળી રહી હોય, કોકિલકંઠના લાવનાભર્યા સૂર ચોમેર રેલતા હોય: એ સમયની અપૂર્વ ચેતના, વાચક! અનુભવી છે ?

એ પળે રસહીડોળે ચડી રહેલું જગત્ દેશ દેશની 'સખિઓનાં આમન્ત્રણો' સાંભળી રહ્યું હોય છે, વધતી જતી સૂરની હલકમાં 'શળિયામણી ઘડી'ની મિઠાશ અનુભવતું હોય છે: અને

“વારો જયોદા તમારા કા'ન કે
નિત આડી કરે રે લોલ.”

એ ગોપીગીતની મીઠી પંક્તિઓના રસમાં નવી ચેતના પામતું
હોય છે.

ત્યારે જગત ફરી એક વાર

“પોઢણુ કરશે પારવતીનો કંથ,

ગરબો રે ગાઢએ રે શિવ-મહા૦”

ગાઢને દંપતિજીવનનો સુન્દર મહિમા ગાય છે:

દાસ ખોડાના શબ્દોમાં ‘વાંસલડી’નો રસનાદ અનુભવે છે: ને

‘ફૂલડાંમાં દેવની હથેલીઓ’ જોઈ પ્રસન્ન થાય છે.

એ અપૂર્વ રસિકતા અને ચેતનાનાં બળો લોકજીવનમાં પ્રસરીને
તેને નિર્મળ બનાવે છે, ભાવનાને પન્થે દોરી વિકાસ પમાડે છે ને
સત્યજીવન જીવવાની દિશા તેની પાસે રજુ કરે છે.

નવરાત્રિની નવ રાત્રિ આમ માનવજીવનને સુન્દર દેવજીવનની
ઝાંખી કરાવે છે.

આવો, ફરી એક વાર આપણે એ રસસાગરમાં ન્હાઈએ,

ચ. એ. સોસાયટી,
આણંદ. તા. ૨૦ : ૬ : ૨૭ }

સંપ્રાદ્યક

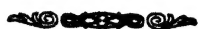
અનુક્રમણિકા

નંબર	નામ	પાન
૧	સખીઓને સંબોધન	૧
૨	રાસમન્દિરે	૩
૩	રંગધેલી	૪
૪	મહાદેવજીનો ગરબો	૫
૫	સાત સમુદ્રની વાલે ગોળી રે કીધી	૫
૬	હારે દાણુ માગે	૬
૭	હરિ વેણુ વાય છે	૭
૮	મારા પ્રભુજીને પાંચસેં પાંકડાં	૮
૯	આ શો રૂડો બંસી બટનો ચોક	૯
૧૦	મોહન માયા લગાડી	૧૦
૧૧	ગોપી અને દાણી વચ્ચે ઝગડો	૧૧
૧૨	ધન્ય આજની ધડી રળિયામણી	૧૩
૧૩	દળ હાલ્યાં ને વાદળ ઉમટ્યાં	૧૪
૧૪	આશાલયાં અમે આવીયાં	૧૪
૧૫	ઉભી અરજ કરે મીરાં રાંકડી રે	૧૫
૧૬	વાંસલડી	૧૭
૧૭	વલોણું	૧૮
૧૮	ગોપિકાની ગોરસી	૧૮
૧૯	પૂછશો મા	૧૯
૨૦	ફૂલડાંકટોરી	૨૦
૨૧	સૂતાં સૂતાં સ્નેહધામ	૨૧

૨૩	સ્વમાં	૨૫
૨૪	પાણીડાં	૨૬
૨૫	સંભારણાં	૨૮
૨૬	જનની	૨૯
૨૭	વીરાનાં વારણાં	૩૦
૨૮	ભાભી	૩૨
૨૯	વાલ્યમનાં વેણુ	૩૪
૩૦	સાસુ	૩૫
૩૧	વાટકીમાં કેસર ઘોળ્યાં	૩૬
૩૨	ચાંદલિયો	૩૭
૩૩	કુટુંબ વત્સલતા	૩૮
૩૪	મેંદી રંગ લાગ્યો રે	૩૯
૩૫	મહારા પ્રાણુમાં	૪૧
૩૬	હૈયાસૂનાં	૪૨
૩૭	પંદર તિથિઓ	૪૩
૩૮	રઘુપતિ રામ રૂદેમાં રહેજો રે	૪૫
૩૯	લાલજના મહિના	૪૬
૪૦	નંદલાલના મહિના	૪૮
૪૧	જળ ભરવાને ચાલો રે !	૫૦
૪૨	હુંડી	૫૧
૪૩	કોયલડી	૫૩
૪૪	ચંદ્ર અને ધરણી	૫૪
૪૫	સેવાનાં સન્ત	૫૬
૪૬	વાદળી ઘૂમે છે	૫૭
૪૭	બ્રહ્મનાદ ગાજે	૫૮

શુદ્ધિપત્રક

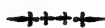
પાન	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૩	૧	ખડેનોં !	ખડેનોં !
૫	છેલ્લી	વલોણાવાર	વલોણાવાર
૬	૧૫	વા'લે ૨ માંડયાં	વા'લે ૨માડયાં
૧૬	૧૪	ત્રુટાં	ત્રુટયાં
૧૯	૫	આશા	આશ
૩૦	૬	માયા	માય
૪૬	૧૧	મહિમા	મહિના

ગીતસંગ્રહ

સખીઓને સંબોધન

૧

આવો આવોને સખીઓ ! આજ રસતાળી પાડી,
કાંઈ ગજવો આપણી પહેન ! આ ગુર્જરી વાડી.
હરિણી શી ચંચળ વાન, નાળુક ને નમણી,
ફૂલની કળી સમ સુકુમાર સૂરતની રમણી !
છબિ છટાભરી, સોહાગ તપે મુખ, મુખ્ધઉરા,
શુભ વડોદરાની વેલ સરિખી ઓ ચતુરા !
રૂડી ઠરેલ ભુદ્ધિ વિશાળ સમજી ને શાણી,
મુજ અમદાવાદની પહેન ! ઘરખુ ઓ ગૃહિણી !

નિજ ઉરના વિવિધ વિલાસરંગે રંગેલી
 મુંબઈની મોહનરૂપ સખિ ! એ અલખેલી !
 અમૃતશા મીઠા બોલ, પણ જાને અધુરી,
 એ કોકિલકંઠી નાર હાવારની મધુરી !
 છે સુંદર રસિક ઉદાર, સહુ ભગિની આવો,
 ગુર્જર જનનીની જેહ કુંવરીઓ કહાવો.
 જ્યાં સિંહણ નિજ સન્તાન ધવરાવે બળે,
 જ્યાં સાગર ઉછળે નીર મોતીની પાળે;
 જ્યાં પ્રેમભક્તિનાં ગાન ભક્તજને ગાયાં,
 જ્યાં સ્થળ સ્થળમાં ઇતિહાસ શૂરના સોહાયા;
 એ અદ્ભુત દેશની બાળ, સ્મરીને વીર સતી,
 સૌરાષ્ટ્ર તણી સન્નાર ! પદ્મરો ભાવવતી.
 તેજસ્વી, મદડોલન્ટ, જલની લક્ષ્મી જશી,
 આવોને કચ્છની કોડભરેલી યુવતિ ! હશી.
 આવો આવોને સહિયર ! આજ રસટહુકે ગુંજો,
 કાંઈ ગજવો ગમતે ગીત નિજ ગુર્જરી કુંજો.
 આ તમ કાળે ભરી છાળ ગીતનાં ફૂલડાંની,
 દ્યો સત્કારો રસબાળ ! એટલી મહેમાની.
 છે મુજ કુલની એ રીત, તાતે શિખવી ભલી,
 દ્યો, ચરણ ધડં છું, ખડેન વીરની વીરપસલી.

નહાનાલાલ

રાસમન્દિરે

૨

ખડેનોં ! પધારો રાસમન્દિરે રે લોલ,

રાસના વિલાસ અણ્ણમુલ જો !

ખડેનોં ! પધારો રાસમન્દિરે રે લોલ.

મન્દિર શણ્ણગાર્થુ' રનેહ ફૂલડે રે લોલ;

સુન્દર છે શબ્દ સુવાસ જો !

ખડેનોં ! પધારો રાસમન્દિરે રે લોલ.

જુલે તોરણ સુર તાલનાં રે લોલ;

ઝળકે માણિક્ય સમ ભાવ જો !

ખડેનોં ! પધારો રાસમન્દિરે રે લોલ.

નીતિ કુંકુમ ભર્યું આંગણું રે લોલ;

પૂરી રંગોળી સદ્બોધ જો !

ખડેનોં ! પધારો રાસમન્દિરે રે લોલ.

આશા ભરી મ્હારી ખડેનડી રે લોલ;

આશા ભર્યા મારા રાસ જો !

ખડેનોં ! પધારો રાસમન્દિરે રે લોલ.

રાયચુરા

રંગધેલી

૩

સસે રમે રંગધેલી સાહેલડી રાસે રમે રે !

અખીત ગુનાતના સાથિયારે પૂર્યા,

વિશ્વ ભરી છોળ ઓ ઉઠેલી,

સાહેલડી.

ચોળીમાં મોરલા ને ચુંદડીમાં ચાતકો

અંગ અંગ ફૂલડે ફુલેલી.

સાહેલડી.

આંખોમાં ઉગીઆ આશાના ચંદ્રમા

બુખડે શી મોહિની ચઢેલી,

સાહેલડી.

ભુકુટિનમેલી કંઠકળીએ નમેલી

નમણી નમેલી દેહવેલી,

સાહેલડી.

મદેઠળી ચાલમાં, સોહાગભર્યા લાલમાં

કામિનીની કવિતા બુકેલી,

સાહેલડી.

આત્માની પ્રેમજ્યોતે, દેહે દીધા દીવડા,

દીપે દીપે દુનિયા દાઝેલી,

સાહેલડી.

મોહિની બુઝાવી, મહા માયા સ્મરાવી,

કુદડી ફરે છે અલબેલી,

સાહેલડી.

રાસે રમે રંગધેલી, સાહેલડી રાસે રમે રે !

ન્હાનાલાલ

મહાદેવજીનો ગરબો

૪

પીતળને લોટા રે ઉમિયા જળે ભર્યા રે લોલ,
દાતણ કરશે પારવતીનો કંથ, ગરબો રે ગાઇએ રે
શિવ મહાદેવનો રે લોલ.

ત્રાંખા ને કુંડીઓ રે ઉમિયા જળે ભરી રે લોલ,
નાવણ કરશે પારવતીનો કંથ, ગરબો રે ગાઇએ રે
ચીનાઇ ને ખ્યાલા રે ઉમિયા તેલે ભર્યા રે લોલ,
મરદન કરશે પારવતીનો કંથ, ગરબો રે ગાઇએ રે
રાંધીને રસોઇયો ઉમિયા થાળે ભરી રે લોલ,
લોજન કરશે પારવતીનો કંથ, ગરબો ગાઇએ રે
પાન ને સોપારી ઉમિયા એલચી રે લોલ,
મુખવાસ કરશે પારવતીનો કંથ, ગરબો રે ગાઇએ રે
ઢાળ્યા રે ઢોલિયા ઉમિયા અતિ ઘણા રે લોલ,
પોઢણ કરશે પારવતીનો કંથ, ગરબો રે ગાઇએ રે

સાત સમુદ્રની વાલે ગોળી રે કીધી

૫

સાત સમુદ્રની વાલે ગોળી રે કીધી,
મેરૂ પર્વત સ્વાયો રે લોલ,
આજ માટે નિલોણવાર છે રે લોલ.

માતા જસોદાજી તમારા કા'નને,	
મહીડાં વલોવવાને મેલો રે લોલ.	આજઠ
એક કોર કા'નજી કાળા વલોવે,	
બીજી કોર રાધિકાજી ગોરાં રે લોલ.	આજઠ
ભલે મળ્યો મેતા નરસૈનો સ્વામી,	
ગોપિયું આનંદ પામી રે લોલ.	આજઠ

હારે દાણુ માગે

૬

હારે દાણુ માગે રે દાણુ માગે,	
હારે તારી મીઠડીના બોલ બાણુ વાગે રે.	દાણુ માગેઠ
હારે કા'ન કીયા મુલકનો સુબો,	
હારે કા'ન મારગ વચ્ચે ઉભો રે.	દાણુ માગેઠ ૧
હારે કા'ન કીયા મુલકનો રશીયો,	
હારે મારા મારગ વચ્ચે વશીયો રે.	દાણુ માગેઠ ૨
હારે કા'ન કીયા મુલકનો દાણી,	
હારે કા'ન મારી નવરંગ ચુંદડી તાણી રે.	દાણુ માગેઠ ૩
હારે કા'ન કીયા મુલકનો મેહતો,	
હારે કા'ન મારગ વચ્ચે રહેતો રે.	દાણુ માગેઠ ૪
હારે કા'ન જળ જીમનાને આરે,	
હારે એમાં કોણુ છતે ને કોણુ હારે રે.	દાણુ માગેઠ ૫

હારે કા'ન નથી સાકર નથી મેવા,
 હારે ખાટી છાશમાં શું આવ્યો લેવા રે, દાણ માગે ૬
 હારે મેહેતા નરસૈના સ્વામીને વારી,
 હારે ગૌ ગોવાળીઆમાં ચારી રે. દાણ માગે ૭

હરિ વેણ વાય છે

૭

હરિ વેણ વાય છે, રે હો વનમાં,
 તેનો મેહ વાધ્યો, મારા તનમાં;
 ચિત્તડામાં ચટપટી, રે હો લાગી,
 જીવણ જોવાને હું જાગી.
 રસિયાજીને, રે હો રાગે,
 વ્યાકુળ કીધાં છે વૈરાગે;
 ગતમત ભૂલી, રે હો ગૃહની,
 વનમાં વાંસળી વાગી મેહની.
 સેથે કાજળ, રે હો સાર્યાં,
 મેહમાં બાળકને રે વિસાર્યાં;
 ધીરજ ટળિયાં રે હો ધ્યાને,
 કંકણ નેપુર પેહર્યાં કાને.
 પ્રીતે પરવશ, રે હો કીધાં,
 લજ્જા લોપી, મન હરી લીધાં;
 વાલમ બોલ્યા, રે હો વનમાં,

મુળદસ મહાસુખ, પામ્યા મનમાં:
હરિ વેણુ વાય છે, રે હો વનમાં.

મારા પ્રભુજીને પાંચસેં પાંકડાં

૮

મારા પ્રભુજીને પાંચસેં પાંકડાં,
નવસેં ધેનુ દુળે, એલા નંદના ગોવાળી.
શેમાં દોશું ને શેમાં વલોશું,
શેમાં છાશું કરશું, એલા નંદના ગોવાળી.
સાત સમદર ગોળી રે કીધી,
માંકડી કીધી ચંદનની, એલા નંદના ગોવાળી.
નવકુળ નાગનાં નેતરાંરે કીધાં,
મેરૂ કીધો રવાયો, એલા નંદના ગોવાળી.
હું રે નાનકડી વલોણું ભારે,
એકલડી કેમ તાણું, એલા નંદના ગોવાળી.
સાસુ તે મારી ગામ સધાબ્યાં,
નણદલી રીસાણાં, એલા નંદના ગોવાળી.
માતા જશોદા કાનુડાને મેલો,
મહીડાં વલોવાં મારાં, એલા નંદના ગોવાળી.
મારો તે કાન ગોપી બાળો ને લોળો,
મહીડાંની વાત શું બાણે, એલા નંદના ગોળી.

એક કોર કા'નજી કાળા વલોવે,
 એક કોર રાધકાજી ગોરાં, એલા નંદના ગોવાળી.
 હળવે હળવે નેતરાં તાણો કાનાજી,
 નંદવાશે મારી ગોળી, એલા નંદના ગોવાળી.
 નંદવાશે ગોળી, મારી ચોળી છંટાશે,
 નવરંગ ચુંદડી લીંબશે, એલા નંદના ગોવાળી.
 એટલું કીધું, ને કા'ન રીસાઇ ચાલ્યા,
 જઇ વનરાવન વસ્યા, એલા નંદના ગોવાળી.
 ચાલો દેરાણી, ચાલો જોડાણી,
 કા'ન મનાવાને જઇએ, એલા નંદના ગોવાળી.

આ શો રૂડો ખંસી બટનો ચોક

૯

આ શો રૂડો ખંસી બટનો ચોક કે
 મળી મહી વેચવા રે લોલ.
 મારગ મળિયા મારા નાથ કે,
 મુજને આંતરી રે લોલ.
 ફોડ્યાં મારાં મહીનાં માટ કે,
 ગોરસ ઢોળીયાં રે લોલ.
 ગોપી ચાલી નંદદરબાર કે,
 ગોફળ ગામની રે લોલ.

વારો જશોદા તમારા કા'ન કે,
 નિત આડી કરે રે લોલ.
 ફેડયાં મારાં મહીનાં માટ કે,
 ગોરસ મારાં ઢાળીયાં રે લોલ.
 જશોદાને ચડી છે રીસ કે,
 લટકે નીસર્યાં રે લોલ.
 હાથમાં લીધી કરેણની સોટી કે,
 કૃષ્ણ કદંબ ચઢયા રે લોલ.
 ઉતરો ઉતરો મારા બાળ કે,
 કહું એક વિનંતિ રે લોલ.
 માતા જશોદા તમારી આણુ કે,
 ગોપી સર્વે બુઠડી રે લોલ.

મોહન માયા લગાડી

+++++

૧૦

હો કનૈયાળ રે, અમને, મોહન માયા લગાડી અલબેલા:
 વનમાં વેણુ વગાડી અલબેલા, હો કનૈયાળ રે
 બંસી બટ પનઘટ નિકટ, ગટ યમુના ચહુવીર
 નાચે નટવર નંદના, હરિ હળધરના વીર
 લીલી લવિંગ લતા શોભવીળ રે.
 લીલાં વન વૃક્ષવેલ વાડિયોળ રે, મારા વાલાળ-લીલી

ચાલો સખી જઇએ ત્યાં જ્યાં વસે પ્રજરાજ,
 નીર ભરતાં પ્રભુ મળે એક પંથ બે કાજ.
 રસિયાજી રાસ રમાડો દે અમને રસિયાજી રાસ રમાડો.
 સખી દે સંધ્યાની આવી સરીખી સાહેલી
 આનંદ અંગ પમાડો દે અમને રસિયાજી રાસ રમાડો.
 બંસી બટ સમ બટ નહિ, નંદ ધામ સમ ધામ,
 વૃંદાવન સમ વન નહિ, કૃષ્ણ નામ સમ નામ.
 કા'નજીને માથે માણી જડયાં મોળીયાં દે,
 તારા મોળીયાનો બડો બડો ઠાઠ
 ખમા ખમા રૂપાળા કા'નને,
 કા'નજીએ પીળાં પીતાંબર પ્હેરીયાં
 કા'નજીને કાને કુંડળ હૈયે હાર
 ખમા ખમા લટકાળા કા'નને—હો કનૈયાજી દે

ગોપી અને દાણી વચ્ચે ઝગડો

+++++

૧૧

ગરબી

ગોપી—તમે અબણ્યા અમે બાણીએ દે,
 મારો પાલવડો શીદ તાણીયો દે,
 તમે સમજી લો મન માંય દે શામળિયા, વા'લા રો'ની વેગળા દે.

દાણી—નારી શું રે સમજાવે તું મુજને રે,
હું તો નહીં રે બાવા દઉં તુજને રે,
તારી મરડીને રાખીશ બાંધ રે મહિયારી, રાધા દોની દાણુ રે.

ગોપી—અલ્યા બાહિ શું મોડે શામળા રે,

તારા કરના ઉતારીશ આમળા રે,

કપડું છે કંસનું રાજ રે શામળિયા, વાલાં ૧

દાણી—નારી કંસ થકી શું થાય છે રે,

એવા કંઈ રે આવ્યા કંઈ બાધ છે રે,

તારા ઉરનો ઉતારીશ હાર રે મહિયારી, રાધાં ૨

ગોપી—અલ્યા હૈડાનો હાર તુટશે રે,

મારા માથાની લટ છુટશે રે,

મારી સાસુડી દેશે ગાળ રે શામળિયા, વાલાં ૩

દાણી—નારી આળ ને ગાળ કેને ચડે રે,

નારી લેણું હોય તો તે લડે રે,

તારા ઘરમાં નથી કંઈ કામ રે મહિયારી, રાધાં ૪

ગોપી—અલ્યા કામ શું કહીએ વિકૂલા રે,

મેં તો તુજ સરીખા બહુ દીઠલા રે,

મેલો મેલોની મારો હાથ રે શામળિયા, વાલાં ૫

દાણી—નારી હાથ ન મેલું તાહરો રે,

આ બ્રીજમાં અમલ છે માહરો રે,

હવે દાણુ મેલ્યાં કેમ બાધ રે મહિયારી, રાધાં ૬

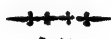
ગોપી—અલ્યા દાણી તો કાળો કહાવીઓ રે,

મુકી મથુરાં ને ગોકુળ આવીઓ રે,

ચારી નંદરાયની ગાય રે શામળિયા, વાલાં ૭

દાણી—નારી ગાય ચારે શું થાય છે રે,
 આપણા બેઉનાં કારજ થાય છે રે,
 એમાં મેણલિયાં નવ હોય રે મહિયારી, રાધાં ૮
 ગોપી—તમે મનમાં ન આણો વિકૃલા રે,
 મેણાં માણસને લાગે ઘણાં રે,
 તમને લાંપટને નહીં લાજ રે શામળિયા, વાલાં ૯
 દાણી—એવી લાજ ધરો છો સુંદરી રે,
 ત્યારે મહી વેચવા શીદ નીસરી રે,
 શીદ આવી અમારી વાટ રે મહિયારી, રાધાં ૧૦
 ગોપી—અમે અહીંઆં તે દહાડી આવતાં રે,
 અમે જતાં તે દાણુ ચુકવતાં રે,
 તમે સખી રૂઘનાથના સ્વામી રે શામળિયા, વાલાં ૧૧

ધન્ય આજની ઘડી રજિયામણી

૧૨

હાં રે ધન્ય આજની ઘડી રજિયામણી
 હાં રે મારો વાંલો આવ્યાની
 વધામણી હો જ રે, વધામણી હો જ રે, આજનીં
 હાં રે હું તો મોતીડાના ચોક્ક પુરાવતી,
 હાં રે મારા વાંલીડની આસ્તી ઉતારતી
 હો જ રે, ઉતારતી હો જ રે, આજનીં

હાં રે અમે ય્યાંતાં વાલમજીને વારણે,
હાં રે મેતા નરસૈના સ્વામી ઉભા બારણે
હો જી રે, ઉભા બારણે હો જી રે, આજનીં

દળ હાલ્યાં ને વાદળ ઉમટ્યાં

૧૩

દળ હાલ્યાં ને વાદળ ઉમટ્યાં રે,
એ.....ગોકુળમાં ટહુક્યા મોર,
મળવા આવો સુંદર વર શામળા રે.
તમે મળવા તે નાવો શા માટે રે,
હાં રે તમે છો રે સદાયના ચોર. મળવા આવો
તમે ગોકુળ ગૌધેનુ ચારતા રે,
હાં રે તમે ભરવાડોના ભાણેજ. મળવા આવો
મેતા નરસૈના સ્વામી શામળા રે,
અમને સંગે રમાડ્યાં રાસ. મળવા આવો

આશા ભર્યાં અમે આવીયાં

૧૪

આશા ભર્યાં અમે આવીયાં ને મારે વાંઘે ર માડ્યાં રાસ રે,
આવેલ આશા ભર્યાં.

શરદ પૂનમની રાતડી ને પેલો ચંદ્ર ચડ્યો આકાશ રે,
 આવેલ આશા ભર્યાં.
 ઉતારા દેશું ઓરડા રે એને દેશું મેડી કેસ મહોલ રે,
 આવેલ આશા ભર્યાં.
 દાતણ દેશું દાડમી રે એને દેશું કણેરી કામ રે,
 આવેલ આશા ભર્યાં.
 ન્હાવણ દેશું કુંડિયું રે એને દેશું નદીકેરાં નીર રે,
 આવેલ આશા ભર્યાં.
 લોજન દેશું લાપશી રે એને દેશું કઢીએલ દૂધ રે,
 આવેલ આશા ભર્યાં.
 મુખવાસ દેશું એલચી રે એને દેશું પાન પચાસ રે,
 આવેલ આશા ભર્યાં.
 પોઢણ દેશું ટાલીઆ રે એને દેશું હીંડાખાખાટ રે,
 આવેલ આશા ભર્યાં.

ઉભી અરજ કરે મીરાં શંકડી રે

૧૫

પ્રભુ પાલવ પકડીને સહી છું પ્રેમથી રે,
 મારા છેલ છળીલા અંતરના આધાર;
 ઉભી અરજ કરે મીરાંખાઈ રામને રે—(ટેક)
 મારાં દાસીપાનાં હુઃખ સરવે દૂર કરો રે.

શીથ નામું મારા સદ્ગુરને પ્રણામ,
ઉભી અરજ કરે મીરાંબાઇ રામને રે—પ્રભુ પાલવ૦

(સાખી)

સાસરીયામાં સુખ નહિ, મહીયરીયે નહિ માન;
સુખ હુઃખની વાતડી, ધરતું નથી કોઇ ધ્યાન;
હવે નથી રહેવું રાણાણના રાજમાં રે;
રાણેા રોષ ભરેલો કુટો કપટી રાય—ઉભી૦—પ્રભુ૦

(સાખી)

આ સમે હરિ આવળે, વિકૃલ કરળે વા'ર;
ગોવિંદ સાથે ગોઠડી, અબળાના આધાર;
વહાલા વસમું બાણી વેગે વહેલા આવળે રે;
નહીંતર જરૂર મારા જીવનું જોખમ થાય—ઉભી૦—પ્રભુ૦

(સાખી)

ઉડે કુવે ઉતારીઆ, તસ્ત તુટાં મત;
તારણ હારો તારશે, શામળિયો સમરથ;
એવા વિવેકી વિકૃલને જીવું વારણે રે;
ટળશે હરિજનોના અંતરના ઉઘાટ—ઉભી૦—પ્રભુ૦

(સાખી)

વિશ્વાસે વળગી સ્ત્રી, ત્રિકમ રાખો ટેક;
આગે હિંમત આદરી, મન ધારૂં વિવેક;
એવા ભક્તિભાવે ભૂદર આવો ભેટવા રે;
હું તો વેચ્યાણી છું, નાશ, તમારે હાથ—ઉભી૦—પ્રભુ૦

(સાખી)

નીતિ ધર્મ નવ ઠોડીએ, જ્યાં સુધી ઘટમાં પ્રાણુ;
સહેજે સમુદર ઉતર્યા, જેને ભેટયા સ્થામ;
એવા પૂરણ પુરુષોત્તમ પધારજો રે;
સત્ય રાખો મારા સાચા સુંદર સ્થામ—ઉભી૦—પ્રભુ૦

(સાખી)

રૂપાળા રણુઠોડજી, લળી લળી લાગું પાય;
રાણુ ઘેર જાણું નથી, એવો કર્યો ઠરાવ;
હવે શરણાગતની, વા'રે ચઢવે વિઠ્ઠલા રે;
પ્રભુ કૃપા કરીને રાખો ચરણની પાસ—ઉભી૦—પ્રભુ૦

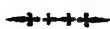
વાંસલડી

++++

૧૬

ચાલો જઈએ શ્રી યમુનાને તીર, વાંસલડી તો વાગી રે વનમાં,
મુને રહેતી નથી જરા ધીર, વાંસલડી તો વાગી રે વનમાં.
વૃન્દાવનની કુંજમાં પુષ્પલતા ને પાન
મેના પોપટ બોલતાં રે, રૂડાં પાંખી કરે છે ગાન. વાંસલડી૦
વારી કુંજ કદમતણી, છાયા ગંભીર ઘોર,
બેઠા કદમની કુંજમાં રે, તેણું નાદ દુર્યો : ધ્રુવીર. વાંસલડી૦
ચાલો આપણુ ત્યાં જઈએ, વાસ રચ્યો છે જ્યાંય,
દાસ બેઠાને દયા કરી રે, પ્રભુ બાલજો માનો હાથ. વાંસલડી૦

વલોણું

૧૭

હલકે હાથે તે નાથ મહિડાં વલોવળે,
મહિડાંની રીત ન્હાય આવી રે લોલ.....ધ્રુવ
ગોળી નંદાશે નાથ ચોળી છંટાશે નાથ,
મોતીડાંની માળા તૂટશે રે લોલ;
ગોળી નંદાશે ને ગોરસ વહી જશે,
ગોરીનાં ચીર પણ ભીંજશે રે લોલ—હલકે

નાનીશી ગોરશીમાં જમનાજી ઉછળે,
એવી ન નાથ દારી રાખશે રે લોલ;
નાનીશી ગોરશીમાં અમૃત ઠારીયાં,
હળવે ઉઘાડી નાથ ચાખે રે લોલ—હલકે

નહાનાલાલ

ગોપિકાની ગોરસી

૧૮

ગોરસ લેઈ લેઈ પીળે
હા ! ગોપિકાની ગોરસી ભરેલી.

વઢને છે હેમબ્યોત,
નયને છે પ્રેમબ્યોત;
આત્મામાં અમૃતની હેલી:

હા ! ગોપિકાની ગોરસી ભરેલી.

હૃદયાની આશા એક,
રસિયાના રાસ એક;
પ્રેમીની પ્યાસ ના છીપેલી:

હા ! ગોપિકાની ગોરસી ભરેલી.

-હાનાલાલ

પૂછશે મા

૧૯

પૂછશે મા, કોઈ પૂછશે મા,
મહારા હૈયાની વાતડી પૂછશે મા.
દિલના દરિયાવ મંહી કાંઈ કાંઈ મોતી:
ગોતી ગોતીને ત્હેને ચુંથશે મા:

મહારા હૈયાની વાતડી પૂછશે મા.
ટહુકે છે કોકિલા, પુકારે છે પપૈયો;
કારણેના કમીને સૂઝશે મા:

મહારા હૈયાની વાતડી પૂછશે મા.
આંસુનાં નીરના કો આશાના અક્ષરો
આછા આછા ત્હો ય લૂછશે મા:

મહારા હૈયાની વાતડી પૂછશે મા.

જગના જોદા ! એક આટલું સુણી જાએ:
 પ્રારબ્ધનાં પૂર સ્હામે જૂઝયો મા:
 સ્હારા હેયાની વાતડી પૂછયો મા.

નહાનાલાલ

ફૂલડાંકટોરી

૨૦

અન્દ્રીએ અમૃત મોકલ્યાં, રે જ્હેન !
 ફૂલડાંકટોરી ગૂંથી લાવ,
 જગમાલણી રે જ્હેન !
 અમૃત અંજલિમાં નહિ ઝીલું, રે જ્હેન !
 અંજલિમાં ચાર ચાર ચારણી, રે જ્હેન !
 અંજલિએ છુંદણાના ડાઘ:
 જગમાલણી રે જ્હેન !
 અમૃત અંજલિમાં નહિ ઝીલું, રે જ્હેન !
 ઝીલું નહીં તો ઝરી જતું, રે જ્હેન !
 ઝીલું તો ઝરે દશ ધાર:
 જગમાલણી રે જ્હેન !
 અમૃત અંજલિમાં નહિ ઝીલું, રે જ્હેન !

ફૂલડાંમાં દેવની હથેળીઓ, રે જહેન !

દેવની કટોરી ગૂંથી લાવ :

જગમાલણી રે જહેન !

અમૃત અંજલિમાં નહિ ઝીલું, રે જહેન !

નહાનાલાલ

સૂનાં સૂનાં સ્નેહધામ

૨૧

સૂનાં મન્દિર, સૂનાં માળિયાં,
ને મહારા સૂના હૈયાના મહેલ રે,
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે.

આઘી આશાઓ મહારા ઉરની,
કાંઈ આઘા આઘા અલબેલ રે,
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે.

સૂના સૂના તે મહારા ઓરડા,
ને એક સૂની અન્ધારી રાત રે,
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે.

પાનાં પ્રારબ્ધનાં ફેરવું,
મંહી આવે વિયોગની વાત રે,
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે.

સૂની વસન્ત, સૂની વાડીઓ,
મહારાં સૂનાં સહવાર ને યપોર રે,
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે.

સહિયરને સંગ હું જહાવરી,
મહારો ક્યાં છે કળાયેલ મોર રે ?
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે.

સૂનું સૂનું આભઆંગણું,
ને વળી સૂની સંસારની વાટ રે,
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે:

માથે લીધાં જળખેડલાં,
હું તો ભૂલી પડી રસઘાટ રે.
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે.

સૂની સૂની મહારી આંખડી,
ને પેલો સૂનો આત્માનો આભ રે,
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે.

પ્રીતમ ! પ્રીત કેમ વીસર્યા ?
એવો દીઠો અપ્રીતમાં શું લાભ રે ?
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે.

સૂનાં સૂનાં ફૂલે ફૂલડાં,
મહારાં સૂનાં સિંહામન, કાન્ત રે !
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે:

આંખાની ડાળી મ્હોરે નમી,
મહીં કોયલ કરે કટપાન્ત રે,
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે.

સૂનો સૂનો મ્હારો માંડવો,
ને આરૂ સૂનાં આ ચન્દનીના ચોક રે,
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે:

રસિયાને રંજમ્હલ એકત્રી,
મ્હારે નિર્જન ચૌદે ય લોક રે,
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે.

સૂનો હિન્ડોલો મ્હારા સ્નેહનો,
ને કાંઈ સૂનો આ દેહનો હિન્ડોલ રે,
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે:

જ્ઞાલાની વાગે દૂર વાંસળી,
નાથ ! આવો, બોલો એક બોલ રે:
સ્નેહધામ સૂનાં સૂનાં રે.

ન્હાનાલાલ

ઝીણા ઝીણા મેહ

++++

રેરે

ઝીણા ઝરમર વરસે મેહ,
ભીંને મહારી ચુંદલડી;
એવો નીતરે કૌમારનો નેહ,
ભીંને મહારી ચુંદલડી:
આને ઝમે ને ઝરે ચન્દ્રીની ચન્દ્રિકા;
ભીંને રસિક કોઈ ખાલા રે:
ભીંને સખી, ભીંને શરદ અલબેલડી,
ભીંને મહારા હૈયાની માલા:
હો ! ભીંને મહારી ચુંદલડી.
વનમાં પપૈયો પેલો પિયુ પિયુ ખાલે,
ટહુકે મયૂર કેરી વેણાં રે:
ટમ ટમ ટમ ટમ વાદળી ટમકે,
ટમકે મહારા નાથનાં નેણાં:
હો ! ભીંને મહારી ચુંદલડી.
આનન્દ કન્દ ડોલે સુન્દરીના વૃન્દ, ને
મીઠા મૃદંગ પડછન્દા રે:
મન્દ મન્દ હેરે મીટડી મથકની,
હેરે મહારા મધુરરસ ચન્દા !
હો ! ભીંને મહારી ચુંદલડી.

નહાનાલાલ

સ્વપ્નાં

૨૩

સ્નેહીનાં સોણલાં આવે, સાહેલડી !

ઉરના એકાન્ત મહારા ભડકે બળે:

હૈયાનાં હેત તો સતાવે, સાહેલડી !

આશાની વેલ મહારી ઉગી ઢળે. ધ્રુવ

મહુડયું પૂર મધરાતનું ગાળે ભર સૂનકાર:

ચમકે ચપળા આલમાં,

એવા એવા છે પ્રિયના ચમકાર: રે સાહેલડી !

ઉરના એકાન્ત મહારા ભડકે બળે.

ઝરમર ઝરમર મેહુલો વરસે આછે નીર:

ઉન્હે આંસુ નયનો ભીંજે,

એવાં એવાં ભીંજે મહારાં ચીર: રે સાહેલડી !

ઉરના એકાન્ત મહારા ભડકે બળે.

અવનીલારી, વનવનલારી ઘૂમે ગાઢ અન્ધાર:

ઝળકે મંહી ધુણિ ભોગીની,

એવા એવા છે પ્રિયના ઝળકાર: રે સાહેલડી !

ઉરના એકાન્ત મહારા ભડકે બળે.

ઝીણી જ્યોતે ઝળહળે પ્રિયનો દીપક લગીર:

પડે પતંગ, મંહી જલે,

એવી એવી આત્માની અધીર: રે સાહેલડી !

ઉરના એકાન્ત મહારા ભડકે બળે.

ખૂંચે કૂલની પાંદડી, ખૂંચે ચન્દ્રની ધાર:
સ્નેહીનાં સંભારણાં

એવાં એવાં ખૂંચે દિલ મોઝાર: રે સાહેલડી !
ઊરના એકાન્ત મહારા ભડકે બળે.

નહાનાલાલ

પાણીડાં

+++++

૨૪

ભર્યા ભર્યા સરોવર માંદા રે
પાણીડાં હેલે મહુડયાં, હેલે મહુડયાં:
મહા વાયુ તોફાન કેરા વાય રે,
પાણીડાં હેલે મહુડયાં, હેલે મહુડયાં:
મીઠાં વારિ સખિ ! એટલાં ડહોળાય રે,
પાણીડાં હેલે મહુડયાં, હેલે મહુડયાં:

ધૂમે મહાજલ, તરંગ પ્રચંડ ડાલે,
ઘેરે રવે ગહન નીર અનેરૂં જાલે:

એક ચાંદરણું આભમાં દહેરાય રે,
પાણીડાં હેલે મહુડયાં, હેલે મહુડયાં:
એક પોયણું ખીલે ખીલે ખીડાય રે,
પાણીડાં હેલે મહુડયાં, હેલે મહુડયાં:

એક દીવડો દીપે દીપે મીંચાય રે,
 પાણિડાં હેલે રહડયાં, હેલે રહડયાં:
 પૂર્વે ઉગી પરમ ઉજ્જવલ ચન્દ્રલેખા,
 ને ઉર્મિ ઉર્મિ પર રાસનું નૃત્ય માંડી
 પાડી જલે અમૃતપાદની તેજરેખા.

આછી-આછેરી આલલાંની છાંય રે,
 પાણિડાં હેલે રહડયાં, હેલે રહડયાં:
 ઝીણી-ઝીણેરી ચન્દની સુહાય રે,
 પાણિડાં હેલે રહડયાં, હેલે રહડયાં:
 એવાં બહાલાંનાં સ્વપ્ન આવે જાય રે,
 પાણિડાં હેલે રહડયાં, હેલે રહડયાં:

સન્ધ્યા સમે અવનીના પટ ફેડી ફેડી
 જેવી ફૂટે તિમિરની વિભુ મોજમાલા:
 હેવા સરોવર તણા તટ તોડી તોડી
 તોફાની મસ્ત જલના ઉછળે ઉછાળા.
 મહા પૂર એ ન પાળમાં પૂરાય રે,
 પાણિડાં હેલે રહડયાં, હેલે રહડયાં:
 હો ય માઝા ન સાગરે મૂકાય રે,
 પાણિડાં હેલે રહડયાં, હેલે રહડયાં:
 મહારા હૈયાના સરોવર માંદા રે
 પાણિડાં હેલે રહડયાં, હેલે રહડયાં:

•હાનાલાલ

સંભારણાં

૨૫

રૂપલા રાતલડીમાં ઉઘડે ઉરનાં બારણાં, હો બહેન !
 ગુલે રસપારણાં, હો બહેન !
 ત્યારે ઝમકે ઝીણાં અતિથિનાં સંભારણાં, હો બહેન !
 લઈ હું વારણાં, હો બહેન !

શરદ પુનમનો ચાંદલો, ઘડી ચમકીને બાથ;
 વરસ દિવસ વીત્યે, સખિ! દોહલ દર્શન થાય.
 અન્ધારી રજનીમાં ઉઘડે ઉરનાં બારણાં, હો બહેન !
 ગુલે રસપારણાં, હો બહેન !
 ત્યારે ઝમકે અમૃતઅતિથિનાં સંભારણાં, હો બહેન !
 લઈ હું વારણાં, હો બહેન !

મેઘ ઝરે, રસ નીતરે, આંખો ઝેલ્યાં ખાય;
 ખીલે ન મહેર, ન મંજરી; સખિ! નથી આ ઋતુરાય.
 સૂની રજનીઓમાં ઉઘડે ઉરનાં બારણાં, હો બહેન !
 ગુલે રસપારણાં, હો બહેન !
 ત્યારે ઝમકે રાજનઅતિથિનાં સંભારણાં, હો બહેન !
 લઈ હું વારણાં, હો બહેન !

ફર ફરની કુંજમાં મોર કરે ટહુકાર;
 સખિ! ટહુકામાં જીવવું, મોંઘા મોરદિદાર.
 લાંબી રાતલડીમાં ઉઘડે ઉરનાં બારણાં, હો બહેન !
 ગુલે રસપારણાં, હો બહેન !

ત્યારે ઝળકે ઉરના અતિથિનાં સંભારણું, હો જહેન !
લઈ હું વારણું, હો જહેન !

—હાનાલાલ

જનની

૨૬

(મહીયનાં દાણુ અમે નહિ દઈ રે લોલ—જે દાળ)

મીઠાં મધુ ને મીઠા મેદુલા રે લોલ,

એથી મીઠી તે મોરી માત રે.

જનનીની જોડ સખિ ! નહિ જડે રે લોલ—(ટક)

પ્રભુના એ પ્રેમ તણી પુતળી રે લોલ,

જમથી જુદેરી એની ભત રે—જનની

અમીની ભરેલ એની આંખડી રે લોલ,

જહાવનાં ભરેલાં એનાં વેણુ રે—જનની

હાથ ઝુંબેલ એના હીરના રે લોલ,

હેયું હેમંત ફેરી હેલ રે—જનની

દેવોને દૂધ એના દોહલાં રે લોલ,

સો સો સશાંક એની સોડય રે—જનની

જમનો આધાર એની આંખળી રે લોલ,

સળગાયાં ફેંકે ભર્યાં ફોડ રે—જનની

ચિતડું ચડેલ એનું ચાકડે રે લોલ,
 પલના બાંધેલ એના પ્રાણ રે—જનનીં
 મૂંગી આશીષ ઉરે મલકતી રે લોલ,
 લેતાં ખૂટે ન એની દહાણ રે—જનનીં
 ધરણી માતા યે હશે ધૂજતી રે લોલ,
 અચળા અચુક એક માયા રે—જનનીં
 ગંગાનાં નીર તો વધે ઘટે રે લોલ,
 સરખો મા-પ્રેમનો પ્રવાહ રે—જનનીં
 વરસે ઘડીક વ્યોમવાદળી રે લોલ,
 માડીનો મેઘ બારે માસ રે—જનનીં
 ચળતી ચંદાની દીસે ચાંદની રે લોલ,
 માનો નહિ આથમે ઉબસ રે,
 જનનીની જોડ સખિ ! નહિ જડે રે લોલ.

બેટાકર

વીરાનાં વારણાં

૨૭

ખમ્મા ! વીરાને જઈ વાસણે રે લોલ:
 મોંઘામૂલો છે મ્હારો વીર જો !
 ખમ્મા ! વીરાને જઈ વાસણે રે લોલ.

એક તો સુહાગી ગગનચાંદલો રે લોલ:

ખીન્ને સુહાગી મહારો વીર જો !

ખમ્મા ! વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ.

રાજ તો વિરાજે રાજમન્દિરે રે લોલ:

પારણે વિરાજે મહારો વીર જો !

ખમ્મા ! વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ.

ચંપો ખીલે છે ફૂલવાડીમાં રે લોલ:

ફૂલમાં ખીલે છે મહારો વીર જો !

ખમ્મા ! વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ.

આંગણે ઉબસ મહારે સૂર્યનો રે લોલ:

ઘરમાં ઉબસ મહારો વીર જો !

ખમ્મા ! વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ.

એક તો આનન્દ મારા ઉરનો રે લોલ:

ખીન્ને આનન્દ મારો વીર જો !

ખમ્મા ! વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ.

દેવે દીધી છે મહુને માવડી રે લોલ:

માડીએ દીધો મહારો વીર જો !

ખમ્મા ! વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ.

નહુનાલાલ

ભાણી

૨૮

(મહીડાનાં દાણુ અમે નહિ દધ રે લોલ—એ દાળ)

ટહુકે વસન્તકુંજ કોકિલા રે લોલ,
ઘરમાં ભાણીનાં એવાં ગીત રે
ભાણીના ભાવ મને લિંબવે રે લોલ. (ટેક)

વીરા મારાની મધુર મોરલી રે લોલ,
નવલા એ રાત્ર વહે નિત્ય રે—ભાણીનાં

છોડી પિયરની એણે પાલખી રે લોલ,
મૂકી માયાભરી માત રે—ભાણીનાં

બહાલનો સંજ કર્યો વેગળો રે લોલ,
મારા એ બન્ધવાને માટ રે—ભાણીનાં

સહિયરનો સાથ ત્યજ્યો સામટો રે લોલ,
દાદાનો દૂર કર્યો દેશ રે—ભાણીનાં

ખાંતનાં ભરેલ ત્યજ્યાં ખેલણું રે લોલ,
છોડ્યો જાળાપણુ વેશ રે—ભાણીનાં

સાધી શકે ન અમરસુન્દરી રે લોલ,
એવો અમોલ એનો ત્યાગ રે—ભાણીનાં

શાં શાં તે મૂલ એનાં આંકિયે રે લોલ;
શા શા સમર્પિયે સોહાગ રે—ભાણીનાં

એને માડીને સોહિ મોડિયો રે લોલ,
 રૂડાં દાદાજીના રાજ રે—લાલીનાં
 બહાલ અખંડ મારા વીરનું રે લોલ,
 લાખ ટકાની કુળલાજ રે—લાલીનાં
 એને મંદિર, એને માળિયાં રે લોલ,
 સોળે સબલુ શણગાર રે—લાલીનાં
 એને તે કોષ તણી કુચીઓ રે લોલ,
 હીરા ને મોતીઓ હજાર રે—લાલીનાં
 એ તો અમારી અન્નપૂરણા રે લોલ,
 વીરાના વંશ કેરી વેલ્ય રે—લાલીનાં
 હસતી ઉષા એ અમ આલની રે લોલ,
 રઢિયાળી રંગડાની રેલ રે—લાલીનાં
 માડી જાયો તે મધુર મોરલો રે લોલ,
 લાલી ઢળકતી શી ઢેલ રે—લાલીનાં
 વીરો મહેરામણ મીઠરો રે લોલ,
 શીળી સરિતની એ સેર રે—લાલીનાં
 ચળકો સદાય એનો ચાંદલો રે લોલ,
 જીવો એ જુગ—જુગ જોડ રે—લાલીનાં
 હૈયાં એ હેતલયાં હિંચજો રે લોલ,
 પૂરો પ્રભુજી એના કોડ રે—લાલીનાં

બોટાદકર

વાલ્યમનાં વેણુ

૨૯

(મારી માને કે'ને તે આણું મોકલે રે—એ દાળ)

ગાજે વડલો વિહંગ તણું ગાનથી રે,

માંહે ટહુકે કળાયલ મોર;

મને બહાલાં વાલ્યમજનાં વેણુલાં રે. (ટેક)

એવો ઉરનો આનન્દ એક બોલડે રે,

એ તો લાગે કાળજડાની કોર. મને૦

એને અમૃત તો એક-એક અક્ષરે રે,

સખિ ! શીળા-શીળા એના સૂર. મને૦

રામ—રામે રૂડો રસ રાજતો રે

ચડે હૈયામાં પ્રેમ તણું પૂર. મને૦

બાણે વરસે કો મન્દ-મન્દ મેહુલો રે,

સરે આછી સલિલ કેરી સેર. મને૦

બાણે ફૂલડાં ઝરે કોઈ ફોરતાં રે,

લળી આવે સાગર તણી દહેર. મને૦

દીસે બહુ જરૂર એની જીભમાં રે,

હું તો ભૂલી ગઈ તન જાન. મને૦

રહે મનને નવાવી એની મોરલી રે,

મારા ઉરનો કોડીલો એ કા'ન. મને૦

ભલે વરસે અંગાર કોઈ આભથી રે,
ભલે કરવતથી કાળજી કપાય. મને૦

રહે રસની સરિત ઉરે રેલતી રે,
પડી જૂઠા સંતાપ મહુ બાય. મને૦

ખોટાદકર

સાસુ

૩૦

(મારી માને જુને તે આણું મોકલે રે—એ દાળ)

વહે મંગા મારે ઘરઆંગણે રે

એનાં આછાં ઉછળતાં નીર;

સખિ ! સાસુ તણું સુખ શાં મહું રે ! (ટેક)

રમે સૂરજ ને સોમ એના અંકમાં રે,

દેવતઁઓ ઉભાં એને તીર.

સખિ ! સાસુ૦

હું તો ભૂલી ભમું ભવમારગે રે,

પડે કાંટા મહીં કદી પાય.

સખિ ! સાસુ૦

ઘણું ઝેરી જનાવર ધૂમતાં રે,

ભુંડી હૈયામાં ભીતિઓ ભરાય.

સખિ ! સાસુ૦

મને કેડો દેખાડે કને રહી રે,

મારો સાચવીને કર રહાય.

સખિ ! સાસુ૦

રહે વસમા કાંટા વન વીણનાં રે,
 ઝીલે આડા ઘડી-પળ ધાય. સખિ ! સાસુ
 ધરી અંગે આભૂષણ ઓપતાં રે,
 હું તો લાશું લળી-લળી પાય. સખિ ! સાસુ
 મને ઉંડેરી આશીષ આપતાં રે,
 એને કાળજે કૈં-કૈં થાય. સખિ ! સાસુ
 રહે રાજ ત્યજી ઉર રાચતું રે,
 એની મોટપ કેમ મપાય ? સખિ ! સાસુ
 મારા રૂડા સોહાગની રાખડી રે,
 નવા જગની એ તો મુજ માય. સખિ ! સાસુ
 એની સેવા કરી સુખ સાધશું રે,
 ઉરે લેશું ઝીલી ઉરલ્હાણ. સખિ ! સાસુ
 એને દેશું વિસામો વાટમાં રે,
 એના પ્રીતિથી પૂરશું પ્રાણ. સખિ ! સાસુ
 સખિ ! સાસુનાં સુખ શાં કહું રે !

બેટાદકર

વાટકીમાં કેસર ઘોળ્યાં

૩૧

વાટકીમાં કેસર ઘોળ્યાં વાલમજી,
 ઉગ્યો છે રંગનો છોડ, રંગમાં રોળ્યાં વાલમજી.

સાસુ ભુંડી, સસરાનું ચાલે વાલમજી,
મારાં કર્યાં ન થાય, રંગમાં રોજ્યાં વાલમજી.

વાટકીમાં કેસરો

જેઠ ભુંડો, જેઠાણીનું ચાલે વાલમજી,
મારાં કર્યાં ન થાય, રંગમાં રોજ્યાં વાલમજી.

વાટકીમાં કેસરો

દેર ભુંડો, દેરાણીનું ચાલે વાલમજી,
મારાં કર્યાં ન થાય, રંગમાં રોજ્યાં વાલમજી.

વાટકીમાં કેસરો

ચાંદલિયો

૩૨

આસો માસે શરદ પૂનમની રાત જો,
ચાંદલિયો ઉગ્યો રે સખિ મારા ચોકમાં.
સસરો મારો પેલા જનમનો બાપ જો
સાસુ રે પેલા જનમની માવડી.
જેઠ મારો આપાલીલો મેઘ જો
જેઠાણી ઝબૂકે વાદળ વિજળી.
દીયર મારો ચાંપલિયાનો છોડ જો
દેરાણી ચાંપલિયા કેરી પાંદડી.

નણુંદ મારી વાડી માંહેલી વેલ્ય જો
 નણુંદોઈ મારો વાડી માંહેલો વાંદરો.
 પરણ્યો મારી સગી નણુંદનો વીર જો
 તાણીને બાંધે રે નવરંજ પાઘડી.

કુટુંબ વતસલતા

૩૩

બહાણું કુટુંબ મને વિશ્વમાં રે લોલ;
 બહાણમાં વિભુનો સદા વાસ જો—બહાણું
 સસરા મારા તે દેવતુલ્ય છે રે લોલ;
 સાસુજી બાણે બીજી માત જો—બહાણું
 જેઠજી મારા તે સુરજ ચળકતા રે લોલ;
 જેઠાણી બાણે ઉપા નાર જો—બહાણું
 દીયર કોડીલા મારા કુળમાં ચે લોલ;
 હોંસે હસાવી ખુશી થાઉં જો—બહાણું
 દેરાણી રૂડી ગૃહે ચાંદની રે લોલ;
 દીપાવે સ્વર્ગ શાં આવાસ જો—બહાણું
 નણુંદી ન્હાની રી બાણે ફૂલકળી રે લોલ;
 નણુંદોઈ નરીબદાર ભુંગ જો—બહાણું
 બન્ધુ આશાનો મારો દીવડો રે લોલ;
 અન્નવાળે તાતણું જો કુળ જો—બહાણું

બહેની સમાન શીલ સહચરી રે લોલ;
 દીલડું ઠારીને કરેં વાત જો—બહાલું
 બાળુડો મારો જીવન તાંતજો રે લોલ,
 બાળકી દીપાવે મારી કુખ જો—બહાલું
 દાસી હું દીન મારા નાથની રે લોલ;
 હૈયાનાં હેત ને ઉદ્ધાસ જો—બહાલું
 પ્રીતિની વાડી બધી ખીલતી રે લોલ;
 સ્ત્રીચી હું સ્નેહ સુખી થાઉં જો—બહાલું
 અહા ! કુટુંબ પ્રેમ નાવડું રે લોલ;
 નાવડે સુકાની ગૃહનાર જો—બહાલું

ધીરજ

મેંદી રંગ લાગ્યો રે

૩૪

મેંદી તે વાવી માળવે,
 એનો રંગ ગયો ગુજરાત
 મેંદી રંગ લાગ્યો રે.
 નાનો દેરીડો લાડકો ને
 કાંઈ લાગ્યો મેંદીને છોડ—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.
 વાટી ધુંટીને ભર્યા વાટકા,
 ભાણી રંગો તમારા હાથ—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.

હાથ રંગીને દેરી થું રે કરં,
એનો નેનારો પરદેશ—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.

લાખ ટકા આલું રોકડા,
કોઈ જાવ ને દરીઆ પાર—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.

શોક્યના સાયબાને જઈ એટલું કે'ને,
તારી બહેની પરણે ઘેર આવ્ય—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.

બહેની પરણે તો ભલે પરણે,
એની ઝાઝા દિ રોકળે જાન—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.

શોક્યના સાયબાને જઈ એટલું કે'ને,
તારો વીરો પરણે ઘેર આવ્ય—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.

વીરો પરણે તો ભલે પરણે,
એની જાહેરી નેહળે જાન—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.

શોક્યના સાયબાને જઈ એટલું કે'ને,
તારી માડી મરે ઘેર આવ્ય—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.

માડી મરે તો ભલે મરે,
એને બાળજે બોરડી હેઠ—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.

શોક્યના સાયબાને જઈ એટલું કે'ને,
તારી માનેતીની ઉઠી આંખ—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.

હાલો સિપાઈઓ, હાલો લાઈબાંધીઓ,
હવે હલકે બાંધો હથીઆર—મેંદી રંગ લાગ્યો રે.

મહારા પ્રાણમાં

૩૫

વહાલાં ! વિરાજે મહારા પ્રાણમાં રે લોલ :

પ્રાણના પ્રકાશ છે પ્રકુલ જો !

વહાલાં વિરાજે મહારા પ્રાણમાં રે લોલ.

આશાનો જડેલ મહારો માંડવો રે લોલ :

ગૂંથી સૌભાગ્ય કેરી વેલ જો !

વહાલાં વિરાજે મહારા પ્રાણમાં રે લોલ.

આવો, પિયૂષ પાઉ ઉરનાં રે લોલ :

નેત્ર માંહી આંખું રૂડું તેજ જો !

વહાલાં ! વિરાજે મહારા પ્રાણમાં રે લોલ.

પ્રેમનું ઘડાવું રૂડું પારણું રે લોલ.

શેભાના બન્ધાવું હું હિંડોલ જો !

વહાલાં વિરાજે મહારા પ્રાણમાં રે લોલ.

પ્રભુની ઠરણાકલા શાં આવજો રે લોલ :

હસજો કંઈ ઉડાં ઉડાં હાસ્ય જો !

વહાલાં ! વિરાજે મહારા પ્રાણમાં રે લોલ.

•હાનાલાલ

હૈયાસૂનાં

૩૬

નિર્જન વનવગડે અલી વાદળી !

જળ શાં ઢોળવાં અમથાં ?

રણે રગઢોળવાં અમથાં ?

એવાં હૈયાસૂનાં સમીપ વિતક શાં ખોલવાં અમથાં ?

હૃદય શીદ ખોલવાં અમથાં ?

આતક જળવણુ ટળવળે, મેઘ ચઢ્યો ઘનધોર;

ગર્જન કિંતુ જૂડડાં; જગ એવું ય નઠોર:

છીછરા સરવરને શીદ મલિન જળે અંધોળવાં અમથાં ?

જવાહીર ઝંખોળવાં અમથાં ?

એવાં હૈયાસૂનાં સમીપ વિતક શાં ખોલવાં અમથાં ?

હૃદય શીદ ખોલવાં અમથાં ?

સુગન્ધ મિઠ્ઠા લિંગડા, રસમાં કડવા ઝેર;

સુખ મિઠ્ઠાંના મોહ શા, જો નહિ મનના મેળ?

ગરબુ જગવગડે વણુ પાત્ર પ્રણય શો ઢોળવો અમથો ?

ઉરેઉર જોડવાં અમથાં ?

ઉજ્જડ મરુભૂમિમાં રસિક હૃદય શાં ખોલવાં અમથાં ?

જીવન શીદ રોળવાં અમથાં ?

મોહભીના સંસારમાં, જૂઠા મુગજળ ઘાટ;
 મોંઘી સફરો દનેહની, આઘી હરની વાટ:
 વિજન કે વાડીને એકાન્ત કુલો ! શાં ફેરવાં અમથાં ?
 દરદ દિલ વહેરવાં અમથાં ?
 ફોહો, કહો મળશે વહાલો કાન્ત ? સ્વજનના દનેહનીય કથા ?
 અવરની મારે છે શી તથા ?
 -નિર્જન

કેશવ હ. શેઠ.

પંદર તિથિઓ

૩૭

પડવાની પણ પ્રીત ગટ મટ ભુલી રે,
 મારા હરિ વીના એક વાત સરવે સુની રે. ૧
 બીજે બાળે વેશ રહી છું બાળી રે,
 આ ઘરમાં કેમ રહેવાય વાળે તાળી રે. ૨
 ત્રીજે ત્રિભુવનરાય રાજ પધારો રે,
 હરિ આવોને આપણે ઘેર હેત વધારો રે. ૩
 ચોથે ચંચળ નાર ચતુરા ચાલે રે,
 પેલો વડોદરાનો વૈદ દુઃખડાં ટાળે રે. ૪
 પાંચમના પડદા હરિ શું રાખ્યા રે,
 મારે પ્રેમરસ પીવા ટાજ હરિરસ ચાખ્યા રે. ૫

છઠ્ઠીના લખીઆ લેખ તે તો કેમ ટપશે રે,
 મારા પેશા લવની પ્રીત આવી મળશે રે. ૬
 સાતમના સંતાપ હરિ શું અમને રે,
 આ શું કહીએ મકારાજ લાજ નહીં તમને રે. ૭
 આઠમે એવઝા થાય હરિ હોય હેલી રે,
 મારે સોગ ગોખીઓનો સાથ રમવા ઘેલી રે. ૮
 નોમે નમેરા નાથ નમેરા ના થઇએ રે,
 આ ગોકુળીયું મેલી મથુરાં ના જઇએ રે. ૯
 દશમે દિનરાત દેહી મારી દાઝે રે,
 ઘેર નાવલીઓ રીસાય તે ઘણું સાહે રે. ૧૦
 એકાદશીનાં વ્રત મારે કરવાં રે,
 શ્રી જમનાજીનાં ધ્યાન મારે ધરવાં રે, ૧૧
 દ્વાદશીને દહાડે દરશન અમને દેજો રે,
 મારા શામળીઆ લગવાન સનમુખ રહેજો રે. ૧૨
 તેરશના તો તંન અમારાં ટુટ્યાં રે,
 આ હરિ હરિ કરતાં હોઠ અમારા સુકયા રે. ૧૩
 ચૌદશે તો ચતુર નર વાહાયા રે,
 ઘેર રાધા સરખી નાર શું રીસાયા રે. ૧૪
 પૂનમે તો પંદર તથા થઇ કહાવે રે,
 મુને સેજડીએ સુતાં નીંદ્રા ન આવે રે. ૧૫

પંદર તિથિઓ

+++++

૩૮

સખી પડવે તે પથે ચાલ્યા રે, મહાવનના તે મારગ ઝાલ્યા રે;
 સાથે સીતા ને લક્ષ્મણ બાળા, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૧
 સખી બીજે મઢીમાં ઝિરાજે રે, જેવાં નદીઓતણાં નીર ગાજે રે;
 રામ મેલી ગયા રૂઢું રાજ, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૨
 સખી ત્રીજે તે વનની ઝાડી રે, દસ ફળ મંગાવે છે દહાડી રે;
 સારી શોભે સીતાજીની વાડી, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૩
 સખી ચોથે ફેવડીઓ બહેકે રે, ફાલ્યો પુલ્યો ને મોગરો મહેકે રે;
 એવી લીલી લતાઓ લહેકે, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૪
 સખી પાંચમે પોપટ પાળ્યો રે, પાંખ લીલી ને કાંડલો કાળો રે;
 રામ નામ ભણતો ભાળ્યો, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૫
 સખી છઠે છેતરવાને આવ્યો રે, ઢૂંડો કપડી રાવણ સાથે લાવ્યો રે;
 બે મુખનો મરગ બનાવ્યો, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૬
 સખી સાતમે શ્રી હરિ સમર્યા રે, વાડી બેળી ઉડાડ્યા ભમરા રે;
 રૂપ સાહીને ઉપાડ્યા ડમરા, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૭
 સખી આઠમે એને નીહાળ્યો રે, ધનુષ ધારીને મરગલો માર્યો રે;
 મૃગ મરતી વખતે પોકાર્યો, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૮
 સખી નોખે તે નાંખ્યું તીર રે, જઈ વાગ્યું છે મરગને શિર રે;
 ધાળે ધાળે લક્ષ્મણ વીર, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૯
 સખી દશમે કહે લક્ષ્મણને રે, બેલી વીરો બોલાવે છે તમને રે;
 આડી આણુ દીધી છે અમને, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૧૦
 સખી એકાદશી અપવાસી રે, લંપટ લેવાનો લાગ તપાસી રે;
 રાવણ સીતાને લઇ ગયો નાસી, રઘુપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો રે. ૧૧

સખી બારસે હનુમાન બળિયો રે, ઠેકી સમુદ્રને પાર નીકળિયો રે:
 જઠં જોગમાયાને મળિયો, રઘુપતિ રામ રૂદ્રેમાં રહેજો રે. ૧૨
 સખી તેરસે ત્રંગાણુ લાગે રે, હાક હનુમાન કેરી વાગે રે:
 કાય લંકા ગદમાં લાગે, રઘુપતિ રામ રૂદ્રેમાં રહેજો રે. ૧૩
 સખી ચૌદશે ચિત્ત વિચારી રે, ફોજ વાંદરાની રચી સારી રે:
 રામે રાવણને નાખ્યો મારી, રઘુપતિ રામ રૂદ્રેમાં રહેજો રે. ૧૪
 સખી પૂનમે પ્રભુજી આવ્યા રે, યાજી ભરી મોતીડે વધાવ્યા રે:
 માતા કૌશલ્યાને મન લાવ્યા, રઘુપતિરામ રૂદ્રેમાં રહેજો રે. ૧૫
 સખી પંદર તિથિ થઈ પૂરી રે, એમાં એકે નથી અધુરી રે:
 આત્મારામની વાણી મધુરી, રઘુપતિ રામ રૂદ્રેમાં રહેજો રે.

લાલજીના મહિમા

૩૮

લાલજી કારતક મહિને રથ જાદવરાયે જોતર્યા,
 હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૧

લાલજી માગશર મહિને મેલી મથુરાં ગયાં,
 હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૨

લાલજી પોષ મહિને પોષટ જોડો પાંજરે,
 હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૩

લાલજી મહા મહિને મારા હૈયામાં હોંશે ઘણી,
 હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૪

લાલજી ફાગણ મહિનો કુલે ગુલાલે ઘેરીઓ,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૫

લાલજી ચૈતર મહિને ચતુર્ભુજ ગોલાવીઆ,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૬

લાલજી વૈશાખ મહિને અબળાની આશા પૂરી કરો,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૭

લાલજી જેઠ મહિને જગજીવન ઘેર આવિયા,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૮

લાલજી અષાઢ મહિને વાયે હીંડોળે હીંચતાં,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૯

લાલજી શ્રાવણ મહિને શરવણીએ બહુ વરશીઓ,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૧૦

લાલજી ભાદરવો પણ ભરે પૂરે બહુ ગાળ્યો.
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૧૧

લાલજી આસો માસે શરદ પૂનમની રાતડી,
હો લાલ વહેલા આવજો હો લાલ. ૧૨

નંદલાલના મહિના

૪૦

- આવોને નંદલાલ રમવા આવોને રે,
રમવા સરિખી રાત મળી છે;
રમવાનો છે જોગ, રમવા આવોને રે.
મારા શામળિયા લગવાન, રમવા આવોને રે.
નાવો તો નંદજીની આણુ ” ” ”
નિરસે થયા છે નાથ, ” ” ”
કારતક તો મેં કપટે રે કાઢ્યો,
ભરદરીએ જેમ જહાજ—રમવા આવોને રે. ૧
- માગશર મહિને મારગડે મેલી,
હવે અમારું કોણુ છે ખેલી;
ગિરધર વિના થઈ છેલી—રમવા આવોને રે. ૨
- પોષ માસે જીવન પ્રાણુ તજીું છું;
ઢોકડિયાંની લાજ લોપું છું;
સંસાર તાજ કડું છું—રમવા આવોને રે. ૩
- મહા મહિને મંદિરીયાં રે સૂનાં,
હરિ વિનાં આસનીયાં રે સૂનાં;
પ્રભુ વિના કેમ રહેવાશે—રમવા આવોને રે. ૪
- ફાગણ મહિને ફરહળતી રે હોળી,
છોકરાં ભરે ગુલાલની જોળી;
હરિ વિના કોણુ ખેલે હોળી—રમવા આવોને રે. ૫

ચૈતરે ચતુર્થીજ આળ્યા,

સૌ લોકનો સંદેશો રે લાળ્યા;

વહાલો મારો કંઈ ન લાળ્યા—રમવા આવોને રે. ૬

વૈશાખે વાવલીયા રે વાયા,

આંખ ઉઘાડીને ચોદશ જોયાં;

આંસુ પાલવડે લોયાં—રમવા આવોને રે. ૭

જેઠ માસે જગજીવન આવે,

સૌ લોકો સંદેશો રે લાવે;

વા'લો મારો કંઈ થે ન કહાવે—રમવા આવોને રે. ૮

આષાઢે હું અબળા રે નારી,

જોળન દરિયે પૂર છે ભારી;

વા'લો મારો મેલ્યાં વિસારી—રમવા આવોને રે. ૯

શ્રાવણે સરવરીયાં રે વરસે,

નદીયે નીર ધણેરાં રે ભરશે;

વા'લો મારો કેમ ઉતરશે—રમવા આવોને ૦ રે. ૧૦

ભાદરવો ભર દરિયે રે ગાજે,

નીલાં વન નવ પલ્લવ રાજે;

વા'લો મારો લગીર ન લાજે—રમવા આવોને રે. ૧૧

આસો તે માસે આવી દિવાળી

લોક વણે છે સેવ સુંવાળી;

વા'લા વિના આ શી દિવાળી—રમવા આવોને રે. ૧૨

જળ ભરવાને ચાલો રે !

૪૧

ગરબી

જળ ભરવાને ચાલો રે, મિઠલડાં જળ ભરવા,
ખીંચું ચૌવન મહાલો રે, મધુરાં જળ ભરવા;
આજ અમુલખ લ્હાવો રે, મિઠલડાં જળ ભરવા,
ચાલો બહેનીઓ ! ચાલો રે, મધુરાં જળ ભરવા:

તરશે તરફડતાં મરે, બહેનો-ભાઈ અનેક,

પાવું અમૃત તેમને, એજ ધરો મન ટેક.

ધાન્ય લણવાને ચાલો રે, મિઠાં ધાન્યજ લણવા,
લીલાં ફેત્રોમાં મહાલો રે, ખીંચ્યા ધાન્યનાં કણ જ્યાં;
દ્યોને અનુપમ લ્હાવો રે, મધુર ચૌવનભરમાં,
ચાલો સજનિઓ ! ચાલો રે, મિઠાં ધાન્ય જ લણવા.

ભૂખ્યાં, ત્રાસતપ્યાં, દીસે મનુ બાલક ચોપાસ,

પ્રભુની થાળ દઈ કરો, તૃપ્ત તેમને ખાસ.

કુલ વીણવાને ચાલો રે, મધુર કુલડાં વીણવા,
મીઠું ચૌવન મહાલો રે, રૂડેરાં કુલ વીણવા;
આજ આનંદ હ્હાડો રે, રસીલાં કુલ વીણવા,
ચાલો સાહેલી ! ચાલો રે, રૂડાં કુલડાં વીણવા;

હૃદય, કલેશ, ચિન્તાભર્યું જગ રડતું લાચાર,

કરો શાન્ત, આશાભર્યાં પુષ્પ તણા ધરી હાર.

રસ સિંચવાને ચાલો રે, મધુરો રસ સિંચવા,
ચૌવનવન મહાલો રે, અમર ફાલ્યાં ફળ જ્યાં;

ગાનઝરણુ ઝરાવો રે, લતાકુંજે લચતા,
 ચાલો સજનિઓ! ચાલો રે, મિઠલડો રસ સિંચવા;
 સૂકી રસહીન બની રહી, હૃદયવાડી દેખાય,
 વર્ષાવા અમિધાર ત્યાં, પ્રકુલ્લ રમણીય થાય.
 ગીત ઝીલવાને ચાલો રે, મધુરાં ગીત ઝીલવા,
 આજ યૌવન મ્હાલો રે, પતિપ્રભુના ગીતમાં;
 રમી રાસ લ્યો લ્હાવો રે, પ્રીતિભક્તિ ઉરમાં,
 ચાલો બહેનીઓ! ચાલો રે, મધુરાં ગીત ઝીલવા:
 નન્દન સુન્દર નન્દનો, વાયે રસીલી વેણુ,
 અંતર ઝીલી અમૃત ભર્યાં રેલાવો પ્રભુ કુહેણુ.
 જળ ભરવાને ચાલો રે, મિઠલડાં જળ ભરવા,
 લીલું યૌવન મ્હાલો રે, રસીલાં અમી ભરવા;
 લ્યોને આનંદ લ્હાવો રે, રુડેરાં અમી ભરવા,
 ચાલો સાહેલી! ચાલો રે, મધુરાં જળ ભરવા.

રામમોહનરાય

હુંડી

૪૨

મારે શામળીઆ સરખો સરદાર રે, સમરૂં ગિરધારી,
 ઘણી ધાર્યો દુવારકાનો નાથ રે, સમરૂં ગિરધારી;
 મારે કોઈની નથી પરવાર રે, સમરૂં ગિરધારી,
 હુંડી દેખે દુવારકાના નાથ રે, સમરૂં ગિરધારી.

જૂનાગઢમાં જોઈ વજ્યા, કાંઈ ન દીઠા મારા નાથ,
હોતે હુંડી શીકારજો, દેજો દેજો હુવારકાના નાથ રે, સમરૂં
સુદામાનાં દ્રારિદ્ર કાપીઆં, આવ્યા જ્યારે તમ દ્વાર,
એ મુઠી તાંદુલ આરોગિયા, ત્યારે લક્ષ્મીએ આલ્યા હાથ રે,
સમરૂં

ગાંગેવ કેરે કારણે, ચક્ર ધર્યું મહારાજ,
સુધન્વાને રાખીઓ, તમે તેજ કઠાથી તતકાલ રે, સમરૂં
જગન કરે ત્યાં જાઓ નહીં, અને વેચાયા મટુકી માંદા
એવા દયાળુ છે તમે, અન્ન એકાં આહીરનાં ખાવ રે, સમરૂં
કુંવરબાઈનાં માંમેરાં પુરિયાં, રાખી સભામાં લાજ,
ગાંસડે ગાંસડે કાપડ લાવિયા, તમે સંતોષી નાગરી નાત રે, સમરૂં
કુંવરબાઈની જેઠાણીએ, ન્હાવા મેલ્યાં ઉનાં નીર,
વિકૂલ વરસાદ વરસાવીઓ, કરી કૃપા ગજભદ્રવીર રે, સમરૂં
જૂનાગઢના શહેરમાં, સાડા સાતસેં નાગરની નાત,
નાતનું નથી નોંતરું, મને નાતે દીધો તિરસ્કાર રે, સમરૂં
નહીં પ્રાણજી નહીં વાળીઆ, નહીં શેઠ ને શાહુકાર,
હું છું દાસ તમારો, નાગર પ્રાણજી કંગાલ રે, સમરૂં
સોનાં રૂપાં નજરે ન દીઠાં, ન દીઠા મોતીના હાર,
તુલસીની માળા પહેરી હું ફરું, મારા ઘરમાં નથી વાળીવાલ રે,
સમરૂં

એટી એટો વળાવીઆં, વળી વળાવી ઘરની નાર,
એક હતું જૂનાગઢનું ઝુંપડું, તે તો ઉડાડી દીધું તતકાલ રે,
સમરૂં

સાડા સાતસેં રૂપિયા રોકડા, લાવ્યો મારો નાથ,
 ગોમતીજીને કાંઠડે, હુંડી આપે દુવારકાનો નાથ રે, સમરૂંઠ
 નરસી મહેતાની વિનતિ, તમે સાંભળો મારા નાથ,
 કર જોડી તમને કહું, હવે હસીને જાલો મારો હાથ રે, સમરૂંઠ

કોયલડી

૪૩

(શેરનો મુખો ક્યારે આવશે રે—એ ઢાળ)
 વાગે વધાઈ વસન્તની રે,
 ફૂલડે ઉડે એની ફેર રે કોયલ જહેની !
 એક ‘ફૂલૂ’ કર આજતું રે—(ટેક)
 મ્હોરી લતા કંઈ માંડવે રે,
 મીઠા આંખલીઆનો મ્હોર રે કોયલ જહેની ! એકઠ
 વન-વન વેણુ વિહંગનાં રે,
 ઘર-ઘર ગાજતાં ગાન રે કોયલ જહેની ! એકઠ
 સૂનાં લાગે સહુ એ સખિ ! રે,
 પંચમવિણુ નહિ પ્રાણુ રે કોયલ જહેની ! એકઠ
 આજ કળી ઉઘડી રહે રે,
 સંતાડયા છેડજે સૂર રે કોયલ જહેની ! એકઠ
 આજ રહે કયમ રૂસણું રે ?
 આજ થવાં શાં ઉદાસ રે કોયલ જહેની ! એકઠ

હાલી સખી આવી આંગણે રે,

પ્રેમનો કરને પ્રકાશ રે કોયલ જહેની ! એકઠ
કાલ્ય વસન્ત વહી જશે રે,

આલમાં ઉડશે આગ રે કોયલ જહેની ! એકઠ
આવશે મેઘ અપાઢનો રે,

વીજળી પામશે વાજ રે કોયલ જહેની ! એકઠ
હાહુરનાદ ડરાવશે રે,

ઝિલ્લી તણા ઝણુકાર રે કોયલ જહેની ! એકઠ
માન ત્યારે મન રાખજે રે,

અવર તણે અધિકાર રે કોયલ જહેની ! એકઠ
આજ રાણી તું તો રાગની રે,

સૌરભનો શણુગાર રે કોયલ જહેની ! એકઠ
વેદન્યા તું વસન્તની રે,

ધીમી સુધા કેરી ધાર રે કોયલ જહેની !

એક 'ફૂલ' કર આજતું રે.

બોટાદકર

ચંદ્ર અને ધરણી

૪૪

(રાગ દેશ)

હોયો સખી સૃષ્ટિનો શણુગાર હાર,
ચાલો ચાલો જોવાને ચંદ્રમાં;

જેને પ્રેમઘેલી ભૂમિનો દેદાર,
જેને ડાલે સૃષ્ટિ આનંદમાં;
હાં રે ડાલે સૃષ્ટિ આનંદમાં.

(સાખી)

ધન્ય ધરા—સુંદરી તને, ચતુર ચંદ્ર તુંજ કાન્ત,
શાન્તિ પાઠ પઢાવતો, સાધીને એકાન્ત
ધરણી પડી પતિને પાય, શિક્ષા શિરે ધરે રે,
ગુણિયલ ગોરી પતિગુણ ગાય, શાન્તિ ચિતે સ્મરે રે;
ધરોને બહેની ધરતી માતાનું કહ્યું કાન,
પ્રીતેથી કરે સંસારસુધારસ પાન.

(સાખી)

ચંદ્રસુખે ચીડાઈને તારાનાં મુખ શ્યામ,
સદ્ગુણીનું સુખ ભાળીને રમે દુષ્ટના રામ.
સખી જેને પતિનું માન,
તેનાં ગાંધર્વ ગાયે ગાન;
પામે દેવી સમાન સન્માન,
રમે રમા રસિક લઈ તાન. ધરણી પડી

(સાખી)

ધરણી—નાર સમ ગૃહિણીઓ સેવે સ્વામી પાય;
ચતુર ચંદ્રસમ પતિ મળે જય જય ત્યાં ઉચરાય. ધરણી

સેવાનાં સન્ત

૪૫

સેવાનાં સન્ત થઈ રહીએ સાહેલડી !

સેવાનાં સન્ત થઈ રહીએ.

સર્વે સંસારની સાથમાં વસીને,

સહુને સહાયકારી થઈએ—સાહેલડી ! ૦

આડોશી પાડોશી કુટુમ્બ કબીલે,

રહેમી નજરથી હો ! જોઈએ—સાહેલડી ! ૦

સંસારે રૂઢિનો સડો જે પડ્યો છે,

તોડી ભાંડુને સુખ દઈએ—સાહેલડી ! ૦

હુઃખિયાનાં હુઃખ સહુ ટાળવાને માટે,

ઘર ઘર જઈ જ્ઞાન દઈએ—સાહેલડી ! ૦

સેવાસુધારસ સ્વર્ગિય ખ્યાલી,

નિત્યે ભરી ભરી લઈએ—સાહેલડી ! ૦

સેવાનાં સન્ત થઈ રહીએ સાહેલડી !

સેવાનાં સન્ત થઈ રહીએ.

રાયચુર

વાદળી ધૂમે છે

૪૬

વીજ ચમકે મેહુલીઓ ગાજે છે
કરે મોર મીઠા ટહુકાર
વાદળી ધૂમે છે.

નેણુ ચમકે હેતલડાં ગાજે છે
કરે હૈયા મીઠા ટહુકાર—વાદળીં

દિવસ ચમકે રાતલડી ગાજે છે
એમાં મીઠા જીવન ટહુકાર—વાદળીં

પ્રણ ચમકે ને પ્રણાંડ ગાજે છે
કરે આત્મા હિંડા ટહુકાર—વાદળીં

ત્રિભુવન વ્યાસ

બ્રહ્મનાદ ગાળે

+++++

૪૭

અહો ! બ્રહ્મનાદ ગાળે, શો બ્રહ્મનાદ ગાળે;
રૂડો રાસ રચ્યો આજે બ્રહ્માંડમાં,
અનેક રૂપે રાચીએ અનંત કોટી અંડમાં—શો બ્રહ્મનાદ૦

બીજરૂપે રહી વૃક્ષમાં, પીએ ભૂમિરસ સાર;
ભૂતળ દળે ઉડા જળે, પણ વસીએ નિરધાર.

દેહભૂતમાંહી દેવરૂપે મનાઇએ,
તેજમાંહી તત્ત્વ બની તેજમાં સમાઇએ;
શૂન્યમાંહી શબ્દે છવાઇએ—શો બ્રહ્મનાદ૦

સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળમાં, સ્થળ એવું નહિ કોઇ;
કરીએ ક્રીડા નવ અમે, અણમાં પણ અણ હોય.

અનેકરૂપે રાચીએ અનંત કોટી અંડમાં—શો બ્રહ્મનાદ૦

